

ภาคผนวก

ตัวอย่างรูปภาพที่เป็นอุปลักษณ์

สมัยที่ 1 สมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงธนบุรี (พ.ศ. 1893 - พ.ศ. 2324)

สมเสนห์อรไหมหมั้ว	กลั้วรสถักลิ้นกลั้ว
เกลสกลั้วสงสาร	
บุษบาบานคลีคล้อย	สร้อยแลสร้อยซ้อนสร้อย
เสียดสร้อยสระศรี	
ภูมิวิคสิงคู่เกล้า	กลางกมลยรรเย้า
ยั้วร้องขานกัน	
สรงสระสรวรรคไปเพียง	สระพระนุชเนื้อเกลี้ยง
อาบไอ้เอาใจ	
แสนสนุกในสระน้อง	ปลาชมขึ้นเด่นต๋อง
ดอกไม้บัวบาน	
ตระการฝั่งสระแก้ว	หมดแผ้วผ่องแผ้ว
โคกฟ้าอุทยาน	
ดุจอัศดรเห็นบ้า	แรงเร่งเริงฤทธิ์กล้า
เร่งเร้าฤาเยาว์ ฯ	
ดุจสารเมามันบ้า	งาไล่แทงวงคว่ำ
อยู่เกล้าคลุกเอา ฯ	
สะท้อนฟ้าพื้นล้น	สรวงสรวรรค์
พื้นแผ่นดินแดยรร	หย่อนได้
สาครคลื่นอิงครร	ณพเพื่อง ฟองนา
แลทั่วทิศไม่ไห้	โยคเยื้องอัศจรรย์ ฯ
ขุนสีหคลึงคู่เกล้า	ลาวสีห์
สารแนบนางคชลี	ลาสเหล้น
ทรายทองย่องยงกรี	มาขึ้น ชมนา

กะต่ายกะเตเต้น

พินกรกรกายเกี้ยว

บัวบานหุบหัว

ภูมรีภมรมัว

ซอนนอกในกลีบกล้า

บคลาโคลน้อยหนึ่ง

ยังใคร่ปองประติยุธ

ปราณีดอกบัวบุษ

หุบอยู่บานด้วย

ตอบเต้าสมสมร ฯ

เมียงบัว

ภูย่า

เมาชราบ บัวนา

กลิ้งกลิ้งเกสร ฯ

ฤาหยุด อยู่นา

ไปม้วย

บชื่น ชมนา

ดอกสร้อยสัตว์บัน ฯ

หัตถ์ขวาพินเค้นดอก

กรกอดดอกจงกล

ตะเพียนหวนไหวชล

ลึงโลกพรวนทองหว่าย

โกมล

ฝ้ายซ้าย

ชมช่วง ไล่นา

หว่างสร้อยสระศรี

(ลิลิตพระลอ: หอสมุดแห่งชาติ)

รวยรวยกลิ้งเกล้าเขาวมลาย

ตระหลบตระเหล่าเอาใจ

กลิ้งกลิ้งภูบาล

ชมช่อศรีเจ้าโกมล

ธ กลิ้งตระหลบจริงใจ

ดอกดวงปิยไธ

ตระบอกตระบันบรรพจรณ์

เบิกบานแบ่งคน

กลิ้งเกลี้ยงเกล้าใจ

เซยช่อลออเว

เบิกบุษปกำจร

กลิ้งกลิ้งตรอบอกบาน

กรเกยประภักใน

ณุกมฺพเอมอร

แลขจรจริงใจ

ก็ตระการตระกองไกร

ปิยคชยันยเยี่ยวน

(เสื่อโคคำฉันท์: พระมหาราชครู)

สองเสวยรสกริฑารมย์
เลวด้วยสร้อยเสาวคนธ์

สุขในพระบรมม

(สมุทรโฆษคำฉันท์)

ตฤบรตสุคนธ์กำจร
สำรวจสำราญสวนเสี้ยว

จรงใจสองสมร

ร่ำรักกรักสนิท เขยชมชมชิด ประสงค์สงสาร ประสบสบกัน ประสม
สมภาร ตฤบรตธำมหาร สุกนธำมหาร

ชมชายชายไทย ฤดีดีโดยสำรวจสรรพสา พิลาสพิลย์ พิลัยไธยา
ปานบุษปี่บุษบา ประสบสบกัน

อุรุรุพัทธ
กลมเกลียวคือเกลียวกรอง

กรกระหวัดคือวิลิทอง
สบลบลองเบงกาม

(อนิรุทธิ์คำฉันท์)

กั๊วตริงตระบึงร่วมรส
กลั้วเกลือกกลีบเกศสุมาลี

ภุมรีจ้องจรดเกสรศรี
ปรีดาผาสุกสนุกใจ
(รามเกียรติ์: สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี)

อ้าแม่อันครหา
ดูจวายุทำลาย
เอกผองสกุณพัต
เออแม่จะเกรงการ
ดำรงพลางตระกององค์
จุมพิตฤาดีปรีดี

กัพาเหียรโทษตาย
ไศลฤาจะตระธาน
ศิริหากจะฟองลาญ
ดำเนียรนั้นก็ไซ้ที่
วรวราชกระษัตริย์
ดุสรอันโถมมัน

พิรุณโรยก็ไปรยต้อง
เรณูร่าเพยขจาย

บุษปี่แย้มผะกาขยาย
ภมรเคล้าละอออร

ชอกใช้ผะกาดูป
 สองสุขสโมสร
 ถ้ำทองคะนองล้น
 แท่นแก้วราเชนทร์
 วังเวียงคูหาสะเทือน
 แว่ววามวามฉาย
 อื้ออื้อพยุพัต
 ล้มลู่ระเนนกลาง
 กัลยาคโยนดวง
 อสุรรามโกรธ
 ลากไล่หะแล่นไล่
 ระเบิดพรวาปราช
 แมลงภูมัจจจรต
 ซาบซึ่มรสสาน

รศันธำจร
 ภิมย์เยวชาเณนทร์
 สนั่นบันจะเอียงเอน
 กระฉ่องช่วงมณีพราย
 ศิขรเลื่อนศิลาขยาย
 ชรุ่มชราอามังค์
 พฤษลัดผะผิงผาง
 ศิขเรศวนาคร
 วชิรช่วงวรกร
 กระพินเท้าจะทำลาย
 มแปลแบบเลื่องสาย
 ชะฉ่ำซอสุมามาลัย
 คะลิ่งรสสุคนธ์ธาร
 ตีเกษมสมพอง ฯ

(อิเหนาคำฉันท์: เจ้าพระยาพระคลัง(หน))

สองร่วมภิมย์ปาง
 ดุจดารัตน์ไม้
 พยุพยับเมฆครื้น
 วิรุรร่วงโรยรินฉาน
 เวหาอีกมีดมัวปาน
 บงกชแบบผกาขึ้น

ประติพัทธ กันแฮ
 เมื่อเมื่อราตรี ฯ
 ครอบงวนาญ
 ครึกครื้น
 เดือนดับ
 กลิ่นหรีนรัญจวน ฯ

(ลิลิตเพชรมงกุฎ: เจ้าพระยาพระคลัง(หน))

สมัยที่ 2 สมัยรัตนโกสินทร์ตั้งแต่รัชกาลที่ 1 – รัชกาลที่ 3 (พ.ศ. 2325 - พ.ศ. 2394)

พระพิรุณโปรยปรายกระจายต้อง
 ภูมรินกล้วกลื่นสุมาลี
 พระอุทัยไขแสงตรัสสอง

มณฑาทองค้อยระบายคล้ายคลี่
 ยินดีร่วมรสกรีทา
 โกมลละของสดใส

แย้มบานระบัดเบิกใบ
ภุมรินบินลงประจาย้า
ฝนฝอยเซ็นชานปฐพี

รับแสงสุริยใสด้วยยินดี
กลับกล้ำเกสรคลายคลี
ฤดีเกลื่อนกลุ่มด้วยกามา

พระไล้ลูปพลางทางรับขวัญ
เมฆหมอกบังดวงเดือน
พระพิรุณก็แข็งชู่ซ่า
ดั่งได้เสวยสวรรค์ขึ้นตรึงไตร

ทั้งอากาศสนั่นกลุ่มเกลื่อน
สะท้อนทั้งท้องสมุทรไท
พรอยพริ้วบานจิตพิสมัย
งวยงงหลงไหลทั้งสองรา

ฤดีเดือดดินแดดาล
มีอคลุ้มช่อมอไฉน
พระพิรุณระบัดต้องเกสร
มัจฉาว่ายท่องในวาริน
สององค์ขึ้นชมภิรมย์จิต
แต่คลั่งเคล้าเข้ายวนชวนใจ

คณานต์ก็พิกลไม่ทนได้
ด้วยอำนาจฤทธิ์ไกรนาคิน
ภมรเซยซาบอาบกลิ่น
ตามกระแสนายสินธุ์ซาล้าย
แสนสนิทพิศวาสไม่คลายได้
แล้วบรรทมหลับไปทั้งสองรา

บรรดาเทวาพลาหก
เมฆหมอกออกกลุ่มช่อมไป
พระพิรุณโปรยปรอยเป็นฝอยฝน
บุษบงเบิกบานตระการตา
เข้าชอกใช้ในกลีบสุมามาลัย
ฟ้าร้องก้องลั่นอึงอล

ก็แผ่นผกอากาศหวาดไหว
อไฉนยับแสงไม่แจ่มตา
ลมบนพานพัดสหัสสา
ภุมราจับจรดรสุคนธ์
ก็ซาบซาบเนื้อตัวทั่วขุมขน
สาซลเป็นละลอกกระฉอกฟอง

(ดาหลัง: พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก)

ภุมเรศร่อนลงประจายเกล้า
เซยซาบเกสรโกมล

เว้าร้องก้องในโพยมहन
ฝนสวรรค์ครันครื้นธาตรี

ว่าพลางอิงแอบแนบชิด
ค้อยประคองต้องเต้าสุเมณฑา

จุมพิตปรางเปรมนาสา
วายุพัดพัดมาอึงอล

พระสมุทรดีฟองนงระลอก
 เมฆมัวทั่วทิศโพยมบน
 อันดอกดวงโกสมปทุมมาลัย
 สองสมชมรสฤดี
 ภูมิรินบินว่อนร่อนร้อง
 สุมามาลัยบานรับทินกร
 พระพายชายพัดพาระลอก
 สองสมภิรมย์รสยวนยิน

ว่าพลางอิงแอบแนบชิด
 ค่อยประคองต้องดวงปทุมมาลัย
 ภูมิรินร่อนประจจะเกล้า
 เปนละอองต้องทั่วกายา

พระสมุทรดีฟองนงระลอก
 วาฬใหญ่พ่นน้ำอยู่เป็นคว้น

ฝนสวรรค์ครันครืนโพยมบน
 กลิ่นตลบอบฟุ้งชลธาร

ว่าพลางทางอิงแอบแนบน้อง
 ชมเนตรชมปรางกัลยา
 วายุพัดพานต้องท้องสมุทร
 มัจฉาขึ้นบานล่ำราญใจ

ว่าพลางอิงแอบแนบเกล้า
 เขมณฑาทิพย์สุมาลี
 ภูมิรินบินเกล้าละอองอาบ
 พระพิรุณพรอยพรมสุมามาลัย

คลื่นกระฉอกพัดฝั่งกุลาหล
 ฝนสวรรค์พลอยพรมสุมาลี
 ก็แบ่งบานคลี่คลายเกสรศรี
 ต่างเกษมเปรมปรีดิ์ทั้งสองรา
 คลิ่งซาบอาบละอองเกสร
 ขจรรสเสาวคนธ์รววยรวริน
 กระฉอกฝั่งฟองฟุ้งกระแสดินธุ์
 เกษมสุขซาบสิ้นทั้งสองรา

จุมพิตด้วยความเกษมศานต์
 ซาบซ่านในรสกรีธา
 เรณูเสาวคนธ์บุปผา
 ก็สมเจตนาหวาน

กระทบฝั่งกระฉอกสะเทือนลั่น
 ฝนสวรรค์ตกทั่วสาคร

โกมลบานรับสุริย์ฉาน
 สองล้ำคราญสุขเกษมเปรมปรีดิ์

เขมณฑาท้องทั้งซ้ายขวา
 เสนหารุ่งเรืองฤทัย
 กระฉอกฉานดาลผุดเป็นคลื่นใหญ่
 ที่ในสายสินธุ์สาคร

จุมพิตยั่วเฝ้าโฉมศรี
 บุษบงคล้ายคลี่ผกากาญจน์
 เขยซาบเสาวคนธ์หอมหวาน
 เบิกบานรับแสงทินกร

ชมเนตรเกศแก้วแล้วรับขวัญ
 พยับคลุ้มขุ่มอนธการ
 เมขลาหล่อแก้วแววไว
 เบรียงเบรียงเสียงสนั่นอิงอล
 หยอกเข้าเคล้าคลึงเกี่ยวกระหวัด
 ภูมิรินบินว่อนคัคณานต์
 พระพายพัดต้องกลีบไทมล
 สองสมสองสุขสถาวร

เชยมนทาสวรรค์หอมหวาน
 ฟ้าลั่นบันดาลคำรณ
 รามสูรเลี้ยวไลในเวหน
 ฝนสวรรค์พรอยพรมมาลี
 ประดิพัทธ์กัลวลิ่นหอมหวาน
 เชยบุษบาบานอรชร
 ขยายแย้มเสาวคนธ์เกสร
 สองสมรสสำราญทั้งสององค์

เชยแก้มแนมเนตรเกศกรรณ
 ภูมิรินเคล้าสุมาลย์
 เชยซาบอาบสรว้อยเสาวรส
 ร่วมภิรมย์สมสุขสำราญ
 ก็เสียดบะกิจพิธีกรรม
 ฟ้าเบรียงเสียงสนั่นอิงอล

เกษมสันต์ในความพิสมัย
 แทรกใช้เกสรปทุมมาลย์
 สุนทกชดลิลีลือหอมหวาน
 ในสถานศาลาอารญ
 พลาหกครันพื้นคະนองฝน
 ตกจนนองพื้นพสุธา

(รวมเกียรติ: พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก)

จูบแก้วแนมแก้มประกิจ
 ภูมิรียัวเข้าดวงมาลย์
 กรเกี่ยวกระหวัดรัดองค์
 พระพิรุณรังสรรค์ก็ไปรยปราย
 ภูมิราร่อนลงประจจาด
 บดบังทั้งแสงทินกร

ยิ่งวิญจวนคิดสงสาร
 บุษบาตระการกิดลือคลาย
 ชมดวงบุษบงโฉมฉาย
 โกสุมกระจายอรชร
 ชมรสสุคนธ์เกสร
 ภูมิรันเท่งเร้งรื่นใจ

อากาศสะเทือนเลื่อนลั่น
 บาดาลสะท้อนอิงคะนิง
 นาคราชก็ผาดผุดเถลิง
 นองระลอกกระฉอกฝั่งพุมดิน
 พระสุเมรุมาศก็หวาดไหว

พระสุเมรุป่วนปั่นสนั่นถึง
 ได้ยินถึงพิภพนาคินทร์
 สำเร้งฟาดฟุ้งฟองสินธุ์
 ด้วยเดชนาคินทร์อันเกรียงไกร
 แะไขระรองสองเวหา

ภุมราอร่อนลงประจัญข้า
 รสคนธ์ตลบอบอวย
 ทั้งสองพระองค์ผู้ทรงลักษณ์
 ตราบเท่าสาธแสงทินกร
 เมฆนิโรจน์ครื้นครั่นเสียง
 ไพรยปรายขจายแจ่มฟ้า
 เซ็นชาบอาบรสวารี
 แรกเริ่มประเดิมบุษบง

นาภีเนียนแนบนาก็
 ภูมิรินคลึงเคล้าดวงมาลัย
 เกสรขจายคล้ายคลี่
 ดังได้เสวยสรวรรค์ชั้นบน

กลีบกล้าเกสรก็เผยผาย
 เบิกบานกระจายทั้งสาคร
 แรมรักสมัครสโมสร
 พระจึงบทจรจากห้องใน
 เบรียงเบรียงเสียงฟ้าบนเวหา
 ภุมราบินผันไผลง
 ยินดีชมชิตพิศวง
 เสริจสรลงสำราญบานใจ

ฤดีป่วนปั่นหวั่นไหว
 สอดใช้เอารสเสาวคนธ์
 เปรมปรีดีพราพรอยฝอยฝน
 ผ่อนปรนสอดคล้องทำนองกัน

(อิเหนา: พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก)

ดังได้ดวงมณฑามหาวิเศษ
 อันหอมหวลอลออบทั้งโลกา
 จะสร้างโคกมาเกษมสวาทบ้าง
 พลาญกระหวัดวัดร่วมภิรมย์ใน
 บันดาลวลาหคเทวบุตร
 พายุพะยับยับอิงอันธการ
 ลัดภันท์บรรพตก็ไหวหวั่น
 ฝูงมหามัจฉาในวาริน
 ทั้งดวงดอกจิมพลีก็ตูมกลัด
 เลิกบานก้านกลีบขจรขจาย
 แมลงภูรีบร่อนมาเค้าซาบ
 สองสุซสองเกษมเปรมสกันธ์

ของตรีเนตรในดาวดั่งสา
 จะหน่วงขำมิให้ขมนั้นสุดใจ
 อย่าให้ร้างเรศชิตพิสมัย
 คงคาไหวในเชิงระเริงราญ
 ก็พุงผุดทั่วทั้งทิศาสาร
 ก้องสะท้านท้องเมรุมาศสีขรินทร์
 คงคาล้นเป็นระลอกกระชอกสินธุ์
 ก็โลดดิ้นเล่นน้ำลำพองกาย
 ครั้นฝนซัดเซยแช่มแยมขยาย
 กลิ่นลำพวยรื่นรสเสาวคนธ์
 ละอองอาบต้องติดทุกชุมขน
 สองกมลสองสวาทประหลาดครัน

ครั้นศศิธรคล้อยเคลื่อนลับ
พระพายชายพัดรำเพยพา
ดูเหว่าทิพที่ประจำลิมพลี
ภาณุมาศเร่งราชรถทอง

ฝ่ายคนธรรพ์เป็นไรเข้าเรือนซ่อน
ส่วนครุฑแนบนุชนางพาล
เปรียบดังองค์ปโรตเทวัญ
เมขลาชูช่วงดวงมณี
ถือขวานเหาะทะยานขยิกไล่
นางแบแก้วแวววับให้จับตา
เมขลาหล่อแก้วอสุรินทร
เกิดสำหรับกับกัลปนิรันดร์

ว่าพลางทางประจลงปลงจิต
ต่างเขยขึ้นรื้อนรสถมียา
อ้าโอษฐ์ไกรธเกรี้ยวขยับย่ำ
แสงจันทร์ก็อับคำในอำพร
ทั้งดาราอากาศก็อับแสง
ประจักษ์แจ้งแสงมัวทั่วแผ่นดิน
ซ้องระฆังกังสกาลประสานเสียง
ประเวณีคลี่คลายขยายคืน
ทั้งสองสุขสองสมภิรมย์ใจ
คนธรรพ์ครั้นบ้ายแสงทินกร

บุษบงส่งดอกพัน
พอสว่างสุริยฉาน
คลายคลี่ผกาบาน

ดาราดับสิ้นแสงสว่างหล้า
สกุณาพร้อมเพรียงพิมานทอง
ก็ร้องมีส่งเสียงสำเนียงก้อง
ผาดผยองเยียมยอดยุคนธร ฯ

ที่บัยชรพิมานชัยไพศาล
สองสมานร่วมมรสฤดีทิว
เมื่อฤดูวสันต์เกษมศรี
อสุรีรวมสุรกีไกรธา
เวียนระไวในจังหวัดพระเวหา
อสุราชว่างขวานไปราญรอน
ไม่สุดสิ้นที่จะร่วมสมโมสร
เหมือนสมรสमानสุขสกุณินทร

เนื้อสนิทแนบกัณกระสันหา
ดังราหูจวบพระจันทร์
เหมือนกงกำเรือนรถจะสังหรณ์
ด้วยกำลังฤทธิรอนอสุรินทร
ไม่แจ่มแจ้งแหล่งหล้าพนาสินธ์
ก็อ้ออิงเกรินระดมปิ่น
ดังสำเนียงลั่นล้าไม่ฝ่าฝืน
ก็แซมขึ้นเด่นดวงศศิธร
ก็ยังไม่หมดสุขสมโมสร
สังสมรแล้วก็ซ่อนกายา

(กาเกี: เจ้าพระยาพระคลัง(หน))

ชลธาร
จรัสต้อง
แบะกลีบ

ภุมเรศรู้สจ้อง	จรดเกล้าเสาวคนธ์ ฯ
ฝนสรวรรคอันอดถ้า	ฤดูกาล
ครึ่งจะลาหกทะยาน	ยั่วฟ้า
เมฆลาล้อมณีกาล	อสุริโอร
ฝนก็ชกแข็งล้ำ	ทั่วท้องธรณี ฯ
ครีหิมเวศห้วย	เหวธาร
สระหนองคลองละหาน	เปี่ยมน้ำ
พฤษาชุ่มไบบาน	เบิกช่อ
จัดบุททวิบาท้า	ขึ้นเดินตามคะนอง ฯ

(ลิลิตพระศรีวิชัยชาดก: เจ้าพระยาพระคลัง (หน))

วลาหกเทวบุตรเมื่อคิมหันต์	ก็อัดอั้นดั่งจะปรายซึ่งสายฝน
พายุพัดกลัดเมฆที่ม้วน	มิให้หล่นลั่นฟ้าลงมาดิน
นันทโบทกษณีสีสถาน	บันดาลแล้งแห้งทางระหว่างสินธุ์
ส่วนพระยาชเรศเทวินทร์	กระหายวารีดินพิมานทอง
หนึ่งดอกดวงพวงพุ่มผกาผา	ครั้นอากาศมีเคลุ้มชุ่มหมอง
ก็คลี่คลายขจายกลีบเรณูรอง	ละอองสร้อยเสาวรสราเพยพาน
แล้วเซยดวงพวงทิพดังวา	ปรามาสมณฑาทองสองสมาน
ค่อนข้างเริงเชิงเล่ห์ระเริงลาน	เป็นสุขสุดสำราญในเทวัญ

(สมบัติอมรินทร์คำกลอน: เจ้าพระยาพระคลัง (หน))

บังเกิดเป็นคลื่นคลั่งฝั่งสมุทร	ภุมภาผุดฝ่าละลอกกลอกกลิ้ง
ฟ้างันครันครันดั่งป็นยิง	พวยยังฮือฮือกระฟือพัด
ประเดี่ยวดลฝนตกลงชูชู	ท่วมคุชอบวังทั้งจังหวัด
ถ้อยทีภิรมย์โสมนัส	ตามกำหนดเสนหาอาวรณ์

ว่าพลางอิงแอบแนบน้อง	เคียงประคองเซยชิดพิสมัย
เมฆดั่งบังแสงอโณทัย	ลมประลัยโลกลั่นครันครัน
ฝนฝอยพรอยพริ้วซ้ำสา	เย็นทฤกษชาติชุ่มชื่น

ชลาลันทันท่วมฟ้างพื้น

สองสมภิมิรมยี่นฤาดี

ว่าพลางคลึงเคล้าเล่าโลม

ร่วมภิมิรมยี่ชมโฉมนางมัจฉา

อัศจรรย์บันดาลในคงคา

เกิดพายุพัดกล้ำสลาตัน

คลื่นระลอกกลอกกลิ้งกลางสมุทร

ปลาวาฬผุดพ่นน้ำดำด้น

สองสมภิมิรมยี่แรกรักกัน

เกษมสันต์ล้ำราญบานใจ

เกิดวิบัติอัศจรรย์ลั่นเลื่อน

สะท้อนสะท้อนเข้างาศหวาดไหว

พยุพยับยับแสงอโนทัย

ชลาลัยคลื่นระลอกกระฉอกชล

ปลาวาฬว่ายสายสมุทรผุดขึ้นล่อง

พ่นฟองฟุ้งฟาดง่าฝน

สองสุขเกษมศาสนาบันกมล

อยู่บนที่แท่นแผ่นศิลา

ประคองนางวางเหนือแท่นบรรทม

เซยปรางทางภิมิรมยี่ชมโฉม

อัศจรรย์ลั่นพิลึกครึกโครม

กลางโพยมพยับมือเมฆา

เปรี้ยงเปรี้ยงเสียงสนั่นคะนองสาย

พิรุณโรยโปรยปรายลงหลายท่า

ชลธีท่วมนองท้องสุธา

หม่อมฉาแหวกว่ายในสายชล

โกสมุมปทุมมาลัยก็บานแบ่ง

ฝักแฝงบังใบอยู่ใต้ต้น

แมลงผึ้งภุมรินบินบน

คลึงเคล้าเสาวคนธ์มณฑาทอง

(รามเกียรติ์: พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย)

กรสอดกอดเกี่ยวเกลียวกลม

ร่วมรมย์ปลื้มเปรมเกษมสันต์

ค้อยประคองต้องดวงบุษบัน

เซยชมรับขวัญเยาวมาลย์

ภุมรินบินเคล้าสุบงกช

เซยรสเสาวคนธ์หอมหวาน

ฝนสวรรค์ครันครื้นทั้งจักรวาล

สองล้ำราญในรฤาดี

เอนองค์ลงแอบแนบน้อง

สอดคล้องด้วยความพิสมัย

เซยแก้มแนมโอษฐ์อรไท

จรงใจรื่นรสสุคนธา

ฟ้าลั่นครันครื้นโพยมพราย

สุนิบาตฟาดสายในเวหา

ฝนฝอยพรอยพรมลงมา

ต้องผกาโกเมศแบ่งบาน

ภมรมาศผาดเกล้าเอาซาบ
สองสมชมรสชื่นสำราญ

ละอองอาบกลิ่นหวนหอมหวาน
ในสถานแท่นทิพสถาวร

ปโรตเทวพลาหก
อสนีสนั่นลั่นฟ้า
อันดวงปทุมมาลัยก็บานแบ่ง
เกสรร่วงโรยโปรยปราย

ดาดดกพรอยพราวในเวหา
เมฆลาล้อแก้วแพรวพราย
รับแสงสุริยงจำรัสฉาย
แสนสำราญจิตกายทั้งสององค์

ประคองดวงโกสุมจุมพิต
ฟ้าลั่นบรรลือโลกา
อันดวงบุปผาผกากร
สองสมชมรสอันโอฬาร

เปรมปรางแนบสนิทนาสา
ฝนสวรรค์เซ็งซ่าสุธาธาร
ก็เบ่งบานเกสรหอมหวาน
เกษมศานต์โสมนัสสวัสดิ์

นั่งแนบแอบองค์นั่งลักษณะ
ค่อยประคองต้องดวงบุษบัน
ภมรเมเกล้าซาบเรณุนวล
เสร็จแล้วกรายกรลีลา

กระสะพักเขยไฉนประโลมขวัญ
เกษมสันต์ร่วมรสกริษา
สองสำราญชานหวนหรรษา
ไปหานางจันทมาลี

ยวนเฝ้าเกล้าละอองทองปทุม
ตระกองเกยเขยช่อผกากาญจน์

ผจงจุมพิตสวาทหอมหวาน
บรรสานเสียดสร้อยสีนงศ์

(อุณรุท: พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย)

เอนอิงพิงประทับลงกับหมอน
กระเดือกเสือกตื่นอยู่ไปมา
ฮือฮืออ้อเสียงพายุพัด
เป็นท่าแรกแตกพยับพโยมบน

สะอื้นอ้อนอ่อนแอบลงแนบหน้า
เกิดมหาเมฆมืดโผยมบน
กลิ้งกลัดเกลื่อนกลุ่มชะอุมฝน
ไม่ทานทนทั่วกระทั้งแดนไตร

พระจันทร์แจ่มกระจ่างนภาภาค
สถิตในทิพรัตน์ลีลามา

เทวราชเร่งราชธรา
อับแสงดาราดีเรกราบ

สกุณาไก่นั่นก้อง
แมลงภู์เคล้าเกสรขจรขจาย
เผยอแยมแจ่มกระจ่างสว่างทิด
จะลาพินิมสนิหิตรำคาญ
พอค้าย่ำแสงสุริยา
ค่อยอยู่เกิดแก้วตาจะลาไป

กำเรืบราคะเดียวกระสันประหวัดจิต
พระพายพัดพัดคลื่นในสาคร
เรือไหนล่าแล่นล่องเข้าคลองน้อย
ได้ก่งหลงพายศิริระเชือน

ค่อยขยับจับเขยื้อนแต่น้อยน้อย
ลมพัดพัดคลื่นลำภาเอียง
พายุนักชักใบได้ครึ่งรอก
ทอดสมอรอท้ายเป็นหลายคลา

เผยออกยกนางขึ้นวางตัก
ปวนบันกระสันเดียวเกลียวกลม
พัดกระพือโผผางจะล้างโลก
สะท้อนห้องคงคาพนาวัน
พฤษชาติดอกออกงามอยู่ตามฝั่ง
ฟ้าเบรียงเสียงร้องก้องคำรน

อ่อนนุ่มเนื้อหนังสนิหิม
เต้าตั่งดั่งดอกปทุมมา
คึกคึกพุกกล้าเมฆาเกลื่อน
ประเปรียงเสียงซ่าในสากล
เลื่อมคล้ายหอยมิดมัวพยับ

น้ำค้างต้องบุปผชาติแยมขยาย
พระสุริย์ฉายเร้งริบรทะยาน
สะดุ้งจิตกลัวเกลี้ยงด้วยคำหวาน
ปัมปานจะตายจากพรากพิมไป
พี่จะมามั่นคงอย่าสงสัย
ใจพินี้จะขาดลงรอนรอน ฯ

หูดหวิดวุ่นวายกายกระฉ่อน
กระท่อนกระทบกะทั้งฝั่งกระเพียน
ฝนปรอยฟ้าลั่นสนั่นเลื่อน
เบือนเข้าติดตั้นแตกกับตอ

ฝนปรอยฟ้าลั่นสนั่นเบรียง
ค่อยหลีกเลียงแล่นเลียบตลิ่งมา
แต่เกลือกกลอกกลับกลิ้งอยู่หน้า
เกตราหุดแล่นเป็นควาวควาว

กำเรืบรักเขยชิดสนิสนม
ก็เกิดลมพายุใหญ่ประลัยกัลป์
พระสุเมรุเอนโยกตลอดลั่น
มีดอาทิตยมีดจันทร์จลาจล
ก็ย่อยยับพังพังกระทั่งต้น
แต่พอฝนตกหายพายุฮือ

จิมลึมนำรักเป็นหน้า
เมื่อกลับแยมผกาเสาวคนธ์
ธุลีเลื่อนฝุ่นฟุ้งเป็นลมฝน
ไม่ทานทนไหลนองทั้งแดนไตร
เดือนกลับส่องกระจ่างสว่างไสว

ทั้งสองสุขเกษมเปรมใจ

ดีเหล็กไฟจุดประทีปประเทืองพราย

ปล้ำลัมจมเตียงเสียงต่ำเอือก
อัครรยไพ์ลันฝนตกปรอ
กุ่มปลาดีใจไล่ผุดโผล่
เทโพเทพาเทียมหากิน

วันทองเสือกดำผาตาป้อหลอ
เสียงต้อไหลอาบซาบแผ่นดิน
แต่ลั่นตัวโตโตเข้าเกล้าหิน
ว่ายวารินชำแรกแทรกถึงพื้น

พระพายชายพัดบุปผาชาติ
รั้วรั้วปลิวชายสไบกรอง
พระอาทิตย์ชิงดวงพระจันทร์เด่น
หึ่งห้อยพริ้วไฉ่ไหวระยับ

เกสรสาดหอมกลบตลบห้อง
พระจันทร์ผันผยอยู่ยับยับ
ดาวกระเด็นไกลเดือนดาราดับ
แมลงทับทองเที่ยวสะเทือนดง

ว่าพลางเกี่ยวทอดสอดกระสัน
ต้องใบไทรย้อยหยอยหยอยยับ
พระพายชายพัดสะบัดโบก
ทั้งสองคลึงเกล้าเข้ายวนใจ

ฟ้าลั่นเกิดฝนหล่นเปรียะปริบ
แซกซิบซึ่มซุ่มซุ่มใบ
ต้นโยกกิ่งก้านสะท้านไหว
สำราญรื่นร่มไทรในพนา ฯ

เหมือนเกิดพายุกล้ามาเป็นคลื่น
พอฟ้าแลบแปลบเปรี้ยงลงทันควัน
นทีตีฟองนองฝั่งผา
โลกธาตุหวาดไหวในกมล

ครืนครืนฟ้าร้องก้องสนั่น
สะเทือนลั่นดินฟ้าจลาจล
ท้องฟ้าโปรยปรายด้วยสายฝน
ทั้งสองคนรกรักประจักษ์ใจ ฯ

เกิดโกลาฟ้าลั่นสนั่นเสียง
พิรุณโรโปรยสาดกระเซ็นปราย
ลั่นพิลิกครึกครื้นคลื่นระลอก
ตลิ่งกระทบกลบกระแทกระเทือนดัง

เปรี้ยงเปรี้ยงอลนี่คะนองสาย
พระพายพัดฟางเพียงพิภพพัง
และกระฉอกฟองเฟอะขึ้นพุ่มฝั่ง
พอฟันถึงลมก็ถอยผ้อยนิทรา ฯ

ผลึกผลึกชักชวนให้ชื่นจิต
สยดสยของพองเสียวสยงใจ

เบียดบีดแบ่งรักหาร่วมไม
พระพายพัดมาลัยตลบลอย

แมลงภูเฝ้าเกล้าไม้ในไพรชัญ	ไม่เบิกบานก้านกลัดเกสรสร้อย
บันดาลคงคาทิพย์กระปริบกระปรอย	พรมพริ้วยทองฟ้านภาลัย
อสนีครื่นครันสนั่นก้อง	น้ำฟ้าหาต้องดอกไม้ไม
กระเซ็นรอบขอบสระสมุทรไท	หวิวใจแล้วก็หลับกับเตียงนอน ฯ

(ขุนช้างขุนแผน: พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย)

อัศจรรย์บันดาลไหวหวาด	อสนีกัมปนาทคะนองสาย
เปรี้ยงเปรี้ยงเสียงสนั่นแลบพราย	พระพิรุณโปรยปรายอาวละออง
ผกาแก้วโกสมประทุมมालย์	ก็แบ่งบานรับแสงสุริยส่อง
แมลงภูผึ้งภูรินทอง	ร่อนร้องเชยรสสุมาลี

เมฆลาล่อแก้วแววสว่าง	อสุรขว้างขวานเปรี้ยงเสียงประหาร
ทั้งฝนฟ้าอาเพศไซ้เทศกาล	ก็ตกชานเข็นชาลงหน้าแล้ง
ยิ่งพรอยพรำน้ำมากเปี่ยมปากบ่อ	ท่วมทั้งท้อเล็กน้อยรอยระแหง
โกสมปทุมามานบานแบ่ง	ฝูงแมลงภูผึ้งลงคลึงเกล้า
อัศจรรย์บันดาลด้วยถ่านดับ	พระเพลิงพลับติดฮือกระพือเผา
พระเอนแอบแนบองค์นางนงเยาว์	จนเลยเข้าที่หลับระงับไป

อัศจรรย์บันดาลเป็นฝอยฝน	ดวงอุบลขึ้นแซมแ้มขยาย
ที่ห่อหุ้มกลีบกล้าก็จำคลาย	คลี่ระบายบานแบ่งรับแสงจันทร์
ภูรินบินร้องเร่ร่อน	แซกใช้เกสรโกสมภัสสรวรค์
สองสมสอดคล้องทำนองกัน	เกษมสันต์หรรษาในราตรี

บันดาลอัศจรรย์หวั่นหวาด	กัมปนาทนี่นั่นสนั่นเสียง
อสนีคะนองก้องลำเนียง	เปรี้ยงเปรี้ยงปลาบแปลบแวบวับ
เมฆหมอกตระหลบกลบกลุ่ม	มัวมนมืดคลุ้มข่มอุบ
บดบังดาวเดือนเลื่อนลับ	เป็นพายุพยับโหมมบน
โกสมภัสสรวรค์สดชื่น	ชุ่มชื้นถูกต้องละอองฝน
สองกษัตริย์เกษมสถานต์บานกมล	อยู่บนแท่นทองรัฐี

ฟ้าลั่นครั่นครื้นคำรสเสียง
 ชุ่มคลุ้มดวงพระสุริยา
 รามสูรขว้างขวานทะยานไล่
 หมายมิ่งชิงช่วงดวงวิเชียร
 พระพิรุณร่วงโรยโปรยต้อง
 ขยายแยมผกาสุมาลี
 สององค์ปรีดีเปรมเกษมสันต์
 ต่างแสนเสนหากว่าชีวิต

ท้องสนั่นสำเนียงในเวหา
 เมฆลาล้อแกว่วเวียน
 ว่องไวเลี้ยวลัดฉวัดเฉวียน
 หันเหียนเวียนวังเป็นสังคีต
 มณฑาทองทิพรสสดศรี
 ภูมิภิรมย์ชมชิต
 ดั่งได้เสวยสรวรค์ชั้นดุสิต
 สมคิดเพลิดเพลินเจริญใจ

พายุพัดอัศจรรย์บันดาล
 ฟ้าลั่นครั่นครึกกึกก้อง
 คองศาครกระฉ่อนชล
 ครันอุทัยไแสงพระสุริยาฉาย

ไหวสะท้านสะเทือนสุธาตล
 โยมพยับยับละอองอาวฝน
 โกลไม่แยมยังแนมใบ
 เกือกกล้าจ่าคลายไม่อยู่ได้

ภูมเรศคลั่งเกล้าเกสร
 เบิกบานทวนแสงสุริยา
 เมฆลาล้อแกว่วไว
 เสียงสนั่นพสุธาบาดาล

แขกซอนพอนพันบุปผา
 เมฆาขุ่มอนธการ
 รามสูรเลี้ยวไล่ขว้างขวาน
 ทั้งสองสำราญบานใจ

(อิเหนา: พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย)

อัศจรรย์บันดาลในกลางหา
 เย็นซาบอาบละอองน้ำค้าง

เดือนดาวส่องแสงแจ้งกระจ่าง
 ค่อยสระสร้างเศร้าหมองทั้งสองรา

(สังข์ทอง: พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย)

คลื่นซัดอัศจรรย์ล้นเลือน
 เล้าโลมเลี้ยวลอดสอดคล้อง

สะท้านสะเทือนถ้าเหวเปลวปล่อง
 ทั้งสองถ้อยพิริดา

อัศจรรย์บันดาลอยู่บ่อยบ่อย
 พิรุณร่วงดวงไฉนเต็มแล้ว

รสอร่อยมิได้จัดให้ชืดแช
 รักกันคุ้มแกไม่แชเชือน

(ไกรทอง: พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย)

อัศจรรย์บรรดาสาคร
เทพทั้งตั้งให้เป็นโกลา
บรรดาฝูงเทพาวลาห
อีกทีกักก้องร้องระงัง

อรัญเทศหวั่นไหวไพโรพทุกษา
สนั่นปาลันเสียงสำเนียงดัง
ก็ตื่นตกใจวิ่งไม่เหลียวหลัง
ด้วยกำลังพระอาทิตย์ฤทธิรงค์

ดั่งนครัดดวงแก้วประคองกอด
ดั่งราหูจับพระจันทร์
บ้างกรายกริดดีดเล็บจะจับเฉาะ
เสียงปืนดังตามกันสามดั่ง
พิรุณโรยโปรยปรอยลงย่อยบริบ
ภุมรินหอมกลิ่นลงเกลือกกาย
มิเสียทีที่พระว่การุณน้อง
ดั่งฝูงผึ้งคลึงกลิ่นแล้วบินจร

พระหัตถ์สอดพุ่มพวงดวงสมร
ประชากรก็ประโคมระงังดัง
เอาขันเคาะช่องกระแตทั้งแด่รังษี
ราหูยังหยุดยืนแล้วคืนกาย
มณฑาทิพย์พุ่มมาลัยบานขยาย
ทั้งสองฝ่ายสบนกระบวนให้ยวนยี่
จะจากห้องแรมร้างห่างสมร
สมสุนทรที่พระเริ่มแต่เดิมที

เกษมสุขอัศจรรย์ก็บันดาล
น้ำค้างหยดหยดย้อยประปรอยบริบ
หอมระรื่นชื่นชูเรณุนวล
ภุมเรศร่อนเกล้าเสาวรส

เสียงสะท้อนอุสนีคะนองครวญ
อาบละอองต้องทิพย์พุ่มสงวน
ก็ชื่นชวนสัมผัสระบัดบาน
เกสรสดสุดถนอมก็หอมหวาน

(โคบุตร: สุนทรภู่)

ได้เขยน้องสองผมสมกับพี่
พลางกอดเกี้ยวเกลียวกลมภิรมย์รส
รำพันอ่อนโยนดีโชนรับ
ความอยากเหล้าเฝ้าดื่มไม่ลืมหิน

ไม่มีที่ตำหนิกะทิสด
เหมือนแม่ดเจ้าเข้าเมาสุรา
เยื้องขยับโยคย้ายซ้ายขวา
จนผิออกกลอกหน้าไหว้อารักษ์

(อภัยนุราช: สุนทรภู่)

ตระกองกร้อชนมภิรมย์ริน

ถนอมชื่นเชยชิดชนิษฐา

ประทุมมัลย์บานแย้มแกมผกา
 สุนีบาดฟาดเปรี้ยงเสียงสนั่น
 พอฟ้าแลบแปลบสว่างกลางอัมพน
 เมื่อแรกเริ่มเดิมรักประจักษ์จรส
 นางนบนอบชอบเชิงละเลิงลอง

ภุมราร้อนเกล้าเสาวคนธ์
 พิถีกลั่นโลกาโกลาหล
 เป็นสายฝนฟุ้งฟ้าสุธานอง
 เห็นโลฟสลิบลิบกระซิบสนอง
 กรประคองขึ้นชิดสนิทใน

อัศจรรย์ขึ้นเชิงเหมือนเพลิงดับ
 เป็นคว้นคลุ้มกลุ้มพะยับอัปพโยม
 สลาตันปั่นป่วนเมื่อจวนรุ่ง
 ต่างแซมขึ้นรื้อนสำราญบานกมล

พอลมกลับพัดกระพือติดฮือใหม่
 สะท้านสะทีกครึกโครมพโยมบน
 เป็นฝนฟุ้งฟ้าผ่าถึงห้าหน
 พระสุริยนเี่ยมฟ้านภาลัย

อุประมาราหูเข้าจู่จับ
 เคียวขวักมากล้ากลืนไม้คื่นคาย
 เอาขันจอกออกเคาะกุกเกาะกริ่ง
 ประโคมฆ้องกลองระฆังเสียงวังเวง
 ประเดี้ยวดลฝนลั่นเสียงครั่นครึก
 พอดาวเดือนเคลื่อนรถไม่ดับบัง

เหมือนเมฆทับกลับเกลื่อนดวงเดือนหาย
 ฝูงหญิงชายต่างตื่นเสียงครั่นเครง
 ปืนใหญ่ยิงยัดดินสั่นเขนง
 ดังเห่งเห่งแก่งก่างโห่งหง่างดัง
 ที่ลุ่มลึกแหล่งหล้าคงคาซัง
 ต่างลุดนุ่นขึ้นสลายไม่อายกัน

เหมือนคชสารควาญหมอขึ้นคอทรง
 ขยั้นย้ออรั้งถอยหลังกลับ
 ยิ่งไล่ลั่นหันเหขุนเขวชน
 ต้องเกี้ยวหลูล้ากกระชาชัก
 ลงเล่นน้ำดำกระเดือกเสือกสุธา
 ถีบสับวัดวัดเหวี่ยงเสียงสนั่น
 คำรามร้องก้องกระหึ่มครีမ်คำรณ

จะไล่ลงท่อน้ำทำกระบวน
 กระดิกผลัดขึ้นขัดฮึดฮัดหวน
 กระหมวดม้วนวงวงเงยเสยส่ายงา
 กับฮึกฮักฮูมแปร้นแล่นถลา
 กลับเป็นบ้าแทงกระทั่งถึงฝั่งชล
 ด้วยซึ่มมันมันย้อยดงฝอยฝน
 ทั้งผุดพ่นน้ำฟุ้งพอรุ่งราง

เปรียบเหมือนดังพังแปรงที่แตกฝูง
 ตามข้างต่อหมอลังที่นั่งไพร
 ต้องผูกบูบฟุบเท่าที่เคล้าคล่อง

เขาจับจูงจากดงด้วยหลงไหล
 เห็นกิ่งไม้เหมือนหนึ่งปาอุตสาห์เดิน
 ทำนันทานองเปลี่ยนผลัดไม้ขัดเขิน

เหมือนปีเป่ากราวเซ็ดต่างเพลิดเพลิน

ไม่กำเกินแก่หัดสันหัดกัน

(สิงห์ไตรภพ: สุนทรภู่)

ดั่งเทวาจับระบำรำฟ้อน

สโมสรขึ้นชมประสมสอง

เกิดวิบัติสัตว์สิงว้างคะนอง

ก็กึกก้องอัศจรรย์ทั้งโลกา

สองภิรมย์สมพาสสวาทเพิ่ม

เซยเฉลิมชมขึ้นประสมสอง

เกิดวิบัติสัตว์สิงว้างคะนอง

ก็กึกก้องอัศจรรย์ทั้งโลกา

สองภิรมย์สมพาสสวาทเพิ่ม

เซยเฉลิมชมขึ้นเสนาหา

กินนรีศรีสวัสดิ์รัตนา

บังคมแทบบาทาพระภูธร

ไม่เคยขายกายสันประหวั่นหวาด

ภูวนาถเล่าโลมนางโฉมศรี

เกิดวิกลโลกาทั้งธาตุรี

เทวดาในราศรีเสียดายนาง

กระฉ่อนฉาวชาวลีละระบือเลื่อง

ที่รู้เรื่องค่อนทรวงเข้าผางผาง

ทั้งดินฟ้าครั้นครองทำเพลงพลาง

ดั่งเขาดีดริยางค์อยู่คนเดียว

พยุคล้ำฟ้าร้องคะนองเบรียง

สนั่นเสียงปฐเจ้าภูเขาเขียว

บ้างก็ร้องเฮโลแล้วให้เกรียว

บ้างไล่เลี้ยวจับนางอยู่กลางแปลง

ฝนสรวรค์ลั่นฟุ้งอยู่ฟุ้งฟ้า

เมฆลาล้อแลบออกแปลบแสง

รามสูรเดือดดาลทะยานแรง

ก็กวัดแกว่งขว้างขวานเป็นควนดัง

แสงแก้วแวบแปลบพักตร์ยักษ์ขยิก

นางแบพลิกปาบับขยับบั้ง

แวบเบรียงเสียงเปรี๊ยะกระเดื่องดัง

นางล่อพลั้งล้มแผละจนแก้วพลัด

อสุราแกว่งขวานประหารเฉาะ

ถูกจำเพาะกลางแปลงตะแคงขัด

อสุราแรงโถมกระโจมรัด

นางพลิกพลัดฉวยแก้วแล้วกำกาง

แล้วจุมพิตปรางปรุจจุงรีน

เข้าเซยขึ้นถันน้องประคองมือ

เกิดพะยับเป็นพยุกระพือฮือ

นกก็ปรือบินปรือดลาลอย

ดั่งระเด่นปางอยู่ในคูหา

สมพาสนุชนุชบาภิรมย์สม

สองสำเร็จละเลิงลานสำราญรมย์

ดั่งตรีโลกจะลุ่มทำลายลง

(ลักษณะวงศ์: สุนทรภู่)

เกิดกลาครว่าว่าปักเป้าติด
 กลาส่ายย้ายหนีดีแก้เอียง
 กลาโคลงไม่สู้คล้องกระพ่องกระพรั่ง
 จะแก้ไขก็ไม่หลุดสุดความคิด

แนบสนิทชิดชมภิรมย์รัก
 ดังมาลีคลี่คลายขยายดวง
 แมลงผึ้งคลั่งเคล้าเสาวรส
 ลงกลิ้งเกลือกเยือกเย็นแผ่พันพอน
 พิรุณโรยโปรยปรายเป็นสายสาด
 น้ำฝนนองท้องทางที่กลางแปลง

อัศจรรย์ครันครันเป็นคลื่นคลั่ง
 กระฉอกขาดหาดเหวเป็นเปลวไฟ
 เมฆลาล่อแก้วแววสว่าง
 พอฟ้าวามปาลาแปลบแฉลบพัด
 พลาหกเทวบุตรก็ผลุดพุ่ง

สีขรินทรอิฉิธรก็อ่อนเอน
 สมพาสเงือกเยือกเย็นเหมือนเล่นน้ำ
 สัมผัสผิงอิงแอบเป็นแนบคาย

ในนทีตึกลื่นเสียงครื้นครึก
 หีบดนตรีปี่พาทย์ระนาดกล
 อัศจรรย์ลั่นดังระฆังฆ้อง
 ปี่นประจำกำปั่นก็ลั่นเอง
 สุณิษย์ฟาดเปรี้ยงเปรี้ยงเปรื่อง
 ทุกธารถ้ำน้ำพุทะลุฉ่น

ประคองนางวางแท่นแสนสวาท

กระแซชิตจากกบกระทบเหนียง
 บักเป้าเหวี่ยงยักษ์แผละกระแซชิต
 บักเป้าแทงแต่ละที่ไม่มีผิด
 ประกบติดตลกผางลงกลางดิน

นางเปื้อนพักตร์ผ่อนตามไม่ห้ามหวง
 ระรินร่วมเรณูพู่ขจร
 เมื่อยามอดอุตสำหรับแทรกแหวกเกสร
 ละอองอ่อนอาบเอิบกำเริบแรง
 สุณีฟาดฟ้าแลบวะแวบแสง
 พระโรยแรงเอนองค์ลงบรรทม

เพียงจะฟังแผ่นผาสุธาไหว
 พายุใหญ่เขยื้อนโยกกระโชกพัด
 อสุรขว้างเขวี้ยงขวานประหารหัด
 เฉวียนจิวดวงรอบขอบพระเมรุ
 เป็นฝนฟุ้งฟ้าแดงดังแสงเสน
 ยอดตระเนนแนบน้ำแทบทำลาย
 ค่อยเชื่อยจ้ำขึ้นชมด้วยสมหมาย
 ไม่เคลื่อนคลายคลั่งเคล้าเยาวมาลย์

ลั่นพิลิกโลกาไกลาหล
 ไม่มีคนไขดังเสียงวังเวง
 เสียงกึกก้องแก่งก้างโห่งห่างเหง
 เสียงครื้นเครงครึกโครมโถมบน
 กระดอนกระเดื่องดินฟ้าเป็นท่าฝน
 ท่วมถนนแนวฝั่งเกาะลังกา

สัมผัสพาดเพิ่มจิตพิสมัย

อัศจรรย์ลั่นเลื่อนสะเทือนไป
เหมือนเมื่อปีมีวันจันทร์อังคาร
เขาเนินทรวิสินธรเคลื่อนคลอนโคลง
พวกสำเภาเหล่าที่รูด้างมรสุม
สู้กรำฝนทนหนาวออกอ่าวลึก

ที่ถ่านไฟเก่าดับก็กลับโพลง
โลกธาตุเลื่อนลั่นควั่นโขม่ง
ทะเลโหล่งลมคลื่นเสียงครื้นครึก
ออกแล่นกลุ่มกลางคืนจนตื่นตึก
ต่างสมนึกเลยหลับระงับไป

ดังกำลั่มมังกรัสแดงฤทธิ์
ลงเล่นน้ำดำดิ่งถึงสุธา
ปลากะตักพลิกครีบทวีปไหว
มัดติมิงกลั้งเล่นชโลธร
สลုပ်แล่นลมหวนให้ปวนคลื่น
มังกรผุดพ่นฟองขึ้นฟองฟู

ให้มีติมิดกลางทะเลและเวหา
สะท้อนกระทั่งหลังปลาอนนทอน
เมรุไกรโยกยอดจะถอดถอน
คงคาคลอนคลื่นคลั่งผั่งสินธุ
จะฝ่าฝืนไปไม่รอดก็จอดสู้
ต่างร่วมรู้รสรักประจักษ์ใจ

แนบสนิทชิดชมภิรมย์รัก
ดั่งมาลีคลี่คลายขยายดวง
แมลงภู่คลั่งเคล้าเสาวรส
ลงกลิ้งเกลือกเยือกเย็นเฝ้าพันพ่อน
พิรุณโรยโปรยปรายเป็นสายสาด
น้ำฝนนองท้องนาที่กลางแปลง

นางเบือนพักตร์ผ่อนตามไม่ห้ามหวง
ระรื่นร่วงเรณูพุ่มจว
เมื่อยามอดอดุตสำหรับแทรกแหวกเกสร
ละอองอ่อนอาบเอิบกำเริบแรง
สุณีฟาดฟ้าแลบวะแวบแสง
พระโรยแรงอ่อนองค์ลงบรรทม

พลางกอดเกี่ยวเกลียวกลมสมสังวาส ไม่เคลื่อนคลาดเคঁาเคঁลั่นเหมือนเช่นฝัน
ดวงเดือนเลื่อนสว่างออกกลางวัน อัศจรรย์จวนเที่ยงเหมือนเสียงโชน
ทั้งมดท้าวเจ้าเข้าถูกเหล่าเข็ม จนเมาเต็มประดาออกท่าโชน
ซัดซาตริตักกับขยับโยน รำเพลงโชนเต็มเต็มระเริ่มระริก
อาบนตไใหญ่ได้แผ่นดินดินขยัน ต่างกลิ้งกลับกลอกเกลือกกระเดียด

กระดิก

พระสุเมรุเอนท่นพิภพพลิก
ทั้งหญิงชายหมายเห็นกันเป็นเนื้อ
ครันโลกียพิภพเกิดฝนชุก

พลอยถึงมิดสัญญาญิกสียุค
เข้าแล้เถื่อแทงทำถึงปล้ำปลุก
น้ำท่วมทุกฟากฝั่งถึงวังใน

พระกอดเกี้ยวเกลียวกลมประหมประทับ
ไม่ห่างเหินเพลินเชิงละเลิงละลาน
दनเลียดพุ่มธูมแปร้นแล่นเตลิด
ลงแพงเงาเซาซึ่มกระหิมมัน
พายุพยับกลับกลอกเมฆหมอกกลุ่ม
ที่ในวังครั้งนั้นเสียงครั่นครื้น
ฝนตกพรำน้ำเหนือก็เหลือล้น
เมื่อแรกรักปลักปลื้มลื้มตะลึง

พระกอดเกยเซยปรางถึงอย่างยอด
ถนอมแนบแอบอรุณอุ้นอุรา
สลาตันลั่นพิลึกเสียงครึกครื้น
กลับท่ายหกผกเฝืนดั่งโยนเปล
ข้างในน้ำดำตันไล่ชนเงือก
นาคราชผาดผยของพ่นฟองฟู
ล้าเกาโยงโคลงเคลงเขย่งโขยด
ถูกคลื่นสาดดาดฟ้าคงคาเต็ม
กระดึ่กระดิกพลิกเพ็ลียงเบือนเบี่ยงบิด
แต่สาวหนุ่มชุ่มชื่นระรื่นเย็น
ด้วยรวดเร็วเปลวไฟประลัยราศ
พอลันฉับสับไถ่ไฟพรุ

อัศจรรย์หวั่นไหวไม่แรงรัด
ช่อใบไม้ไหวกระดิกกริกกริว

พอสบเชิงเร้งรื้นชูขึ้นแซม
มณฑาทิพย์กลับหุ้มเป็นพุ่มพวง
เกษมสุขทุกสถานพิมานทิพย์

นางค้ำบ้น้องรักสมัศรสมาน
เหมือนคชสารสู้หมอลงขอพัน
ระเห็จระเหิดางวงทะลวงถลัน
ขยับย่นยำชะระย้อยยืน
คู่มัดคัลมฝนฟ้าก็ฝ่าฝืน
ดั่งเหมือนปืนตุ้มตามเข้าสามตึง
ท่วมพื้นพันปถพีหยังมิถึง
เห็นดาวดั่งสลิลิบเหมือนทิพรส

เสียงฟอดฟอดเฟ้นซ้ายแล้วย้ายขวา
เหมือนสายฟ้าแลบรอบขอบทะเล
โคลงเคลงคลื่นโดนตันกำปั่นเห
ปลิงทะเลลอยเกลือกทั้งเงือกงู
ลงเงาเกลือกเสยกลอกกระบอกหู
เสียงซู่ซู่สายฝนป่นน้ำเค็ม
ทะเลสิ่งไหลเลี้ยวท้ายตามปลายเข็ม
ต้องและเล็มเล่นกระดิดด้วยมิดมัว
เหมือนเรือติดตมตื้นจะขึ้นเขิน
บังเกิดเป็นอัศจรรย์ไม่ทันรู้
เหมือนขึ้นปากนกหินไล่ดินหู
เสียงฟุบฟู่ฟุ้งพุ่มดั่งตุ้มตึง

เป็นลมพัดเรื่อยเรื่อยเฉื่อยเฉื่อยฉิว
ระหวอยหิวหอบระเหยเลยหลับไป ฯ

ต่างยั้มแยมหย่อนตามไม่ห้ามหวง
ขยายดวงเด่นกระจ่างเมื่อกลางวัน
เห็นลิปลิปลอยส้างกลางสวรรค์

พวกรำเต้นเล่นงานค่างการนั้น
เหมือนราตรีมีไขนละคอนหุ่น
ตะโพนฆ้องกลองตีไม่มีดัง

กลับประชันโรงรำตามลำพัง
กลางวันวันวิงเต้นกลับเล่นหนัง
เหมือนสองสังวาสสวาทไม่คลาดคลา

นางรำภาสามีคลุกคลีเคล้า
เข้าอิงแอบแนบข้างอยู่กลางเตียง
อัศจรรย์นั้นเหมือนเช่นเขาเล่นไขน
เขย่งหย่งก่งศรเอี้ยวอ่อนเอน
เปรียบเหมือนบทศพัคตร์เข้าหักหาญ
เข้าปักอกหักคะเมนระเนนนอน

เหมือนถ่านเก่าเพลิงพลุ่งสิ้นสั่งเสียง
เหมือนนกเอี้ยงเลี้ยงควายตะกายเลน
ดึกกลองโยนแยกเท้าท่ากราวเขน
ต่างจัดเจนจับกุมตะลุมบอน
พระอวตารแผลงถูกเล่มลูกศร
ค่อยหายเหือดเห็ดอร่อนผ่นล้ำราญ

อัศจรรย์นั้นเหมือนอย่างข้างเป็นบ้า
คนถือพัดผัดให้ไล่ละเลิง
พอมืดมนฝนชุ่มชุ่มสาด
ตะลุมคลานความญมอชี่คอคุม
ที่มีคู่อยู่ไหนก็ไม่ทุกข์
สามบุรีมีนักเลงไขนละคอน

สะบัดางวงแกว่งแทงเกลิง
แล่นเตลิดเปิดเปิงเข้าเซิงซุ่ม
คเชนทร์ฟาดพุ่มหน้าถลาหลุม
เหมือนสาวหนุ่มซุ่มขึ้นต่างตื่นนอน
เกิดสนุกสุขไสไมสร
เล่นรำฟ้อนวันคืนเสียงครื้นครึก ฯ

(พระอภัยมณี: สุนทรภู่)

ขึ้นกตบท้ออัศจรรย์
นกหกตกรังรวง
แดนดินถิ่นมนุษย์
ตึกกว้านบ้านเรือนโรง
บ้านช่องคลองเล็กใหญ่
ปลูกเพื่อนเตือนตะโกน
พิณพาทย์ระนาดฆ้อง
ระฆังดังวังเวง
ขุนนางต่างลุกว้าง
พลวันตันตึงตัง

เสียงครื้นครื้นขึ้นเขาหลวง
สัตว์ทั้งปวงดงวงงุนงง
เสียงดังดุจเพลิงโพลง
โคลงคลอนเคลื่อนเขยื้อนโยน
บ้างตื่นไฟตกใจโจน
ลูกโลดโผนโดนกันเอง
ตะโพนกลองร้องเป็นเพลง
โห่งหง่างเห่งแก่งก้างดัง
ท่านผู้หญิงวิงยุตหลัง
พลั้งพลัดตกหักคะเมน

พระสงฆ์ลงจากกุฏิ
 หลวงซีหนี่หลวงเถร
 พวกวัดพลัดเข้าบ้าน
 ดันไม้ไกวเอนเอน
 พวกผีที่บ้านลูก
 ชิกชิกระริกกัน
 สององค์ทรงสังวาส
 ตีนนอนอ่อนอกใจ

วิ่งจุดจุดจุดมือเณร
 ลงโคลนเลนแผ่นผาดเอน
 ลั่นต่อลั่นชานเซโดน
 ลึงค่างโจนเอนหกหัน
 ติดจุมูกลูกตาพลัน
 บั่นไม้ทันทันเดือดใจ
 โลกธาตุหวาดหวั่นไหว
 เดินไม่ได้ให้อาตุร

(กาพย์พระไชยสุริยา: สุนทรภู่)

อัศจรรย์ล้นพิลึกกึกก้อง
 เกิดพายุโยนยวบสวบสาบไป
 ฝนตกท่าใหญ่ใส่ชูชู
 คางคกขึ้นกระโดดโลดหลงเชิง
 นกกระจอกออกจากวิมานมะพร้าว
 ขนคางหางปีกเปียกจนมอซอ

ฟ้าร้องครั่นครั่นดังป็นใหญ่
 หลังคาพาไลแทบเปิดเปิง
 ท่วมคูท่วมหนองออกนองเจิ่ง
 อี้งอ่างเริงร่ำร้องแล้วพองคอ
 ต้องฝนทนนาวอู้งอนหง่อ
 ฝนก็พอลาดเม็ดเสริ้จบันดาล ฯ
 (ระเด่นลันได: พระมหามนตรีทรัพย์)

ภุมเรศร่อนเกล้าคลั่งกัน
 จรดทุกบ่อนแบะบัว
 โกสุมชุ่มชื่นชมชัว
 ภมรมาชราบศรีสลาย
 ฟางฟ้านล้าโลกทุกพาย
 พิษูลดาฉวัดเฉวียน
 เมษินครขีดคำเทียบ
 จะลู่จะล่อมแหล่งไมท
 พรรลอกกลอกก้านกิ่งไกว
 บันดาลกระหย่อนหย่อนตึง
 คณัฏครันอรรณพเอือกอิง

ธรรสเรณูจรัส
 ชอกกลีบชมรว
 แพร้วแพร้วพรายพราย
 สรทั้นภพจบเจียร
 โย่ยอดทอดใบ
 นฤโฆษถคิง

ถึกด้วยคลื่นฟืนฟอง

พรรษาค่าสินธุ์น่านอง

หลังลั่นขรลอง

กระเซนกระเชียรวารี

ตกต้องตระบอกบุษปมาลี

เลวคนธ์สุรวิ

ตระหลบตระเลลลานเขษม

(สรพสิทธิ์คำฉันท์: สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส)

คือสงระแแก้วไตรตริงษ์

ประพาษชลทริง

ภูษงคชรล่องชลธิ

จุจวลทองพิมเกลียวกลม

เกือกามภิรมย์

อามฤตราคแรงรณ

ลาลองเล่ห์พิพประไพ

หล่อกามพิศไสมย

คือฝนอันสมสมตัว

สองเริ่มรุ่มรสมันมัว

แรงราครันรัว

ฤดีกำดัดดัษกาม

แรกรู้รศกามตระกล

เพียงพิรุณไชรชล

แลต้องณกาจาวแจรง

เฟื่องฟุ้งเรณูรวยแรง

ทราบขึ้นชูแซรง

ลอลองแลอากำจร

ตระการบัวบน

ตระโบมโกมล

ตระบอกแบ่งบาน

ยั่วแย้มยวนยนต์

กระมลมนทมาลย์

ตฤพรศคนธาร

ละอบเอาใจ

ชชิตชิตเซย

กรเกี่ยวก่ายเกย

ประโลมโนมโน

รลุลวงสวาสดี

พิลาศพิไลย

ทราบลิ้นสุดใจ

กระสรรเสียวสมร

คลึงเกล้าเกล้าเกล้า	เฝ้าเพ็ญเพิ่มเพ็ญ	สำรวญสรวญสรวรต
รื่นรศเสาวคนธ์	พิมลบัวบัวณ	คือทิพสุคันธ์
ชโลมชโลมใจ		

(พระสุณคำฉันท์: พระยาอิศรานุภาพ(อัน))

เชยช่อสุคนธ์วิมลมาลย์	ผกากาญจน์กำจรรจ
ชาติเชื้อสุธาทิพย์ตระอร	สโรชรสรำพาย
นาคินทรวิรินทร์ฤทธิคนอง	ฉลของล่องสลิลสาย
หยิ่งหยาดวลาหกบรรล่าย	ผเลี้ยงลั่นธราดล
โกสุมเกสรอันตุม	ก็จำชุ่มลของฝน
แย้มขยายจำรายสุเสาวคนธ์	พิณิกาะระการงาม
เชยชมชมรส บัวบังกช	เกษแก้วแก้วกาม
ยิ้มแย้มแย้มยวล	สออนสวนสวนสนาม
	โคมลวนลวนลาม ย้วยง

ยงยรร

เคลี่ยคลึงคลึงเกล้า	ย่ำยามยามเช้า	เหิมรสสบัน
หรรษาชาสมร	สอตกรกรกรร	ดูจั่วลเวจั่วล ไม่ล้ำ

ล้ำยง

โกมลมณฑา	แบ่งสร้อยสร้อยผกา	ฝนฝอยฝอยทอง
ภุมราราร้อน	เอาชราบชราบลอง	ละเลิงเลิงลอง เสาวคนธ์คนธา

สองสุขสองสวาท	วิไลยไยยาสน์	เปลี่ยนปล้มปล้มใน
กมลมณฑา	รื่นรสใจ	ฤดีดีใด
		จะเปรียบเปรียบ

ปาน

สุมามาโนช	อุบลบนโบษ	สระแก้วแก้วกาญจน์
จะเนียรเนียรมล	ตระกลกลกลาน	ทิพย์เทียบเทียบธาร
		โลกัยไก่อวัล

(อุเทนคำฉันท์: พระยาอิศรานุภาพ (อัน))

แรกเริ่มๆ ฐัฐสมาลัย	บัวทองทิพย์ธาร
แลแบ่งผกากำจร	

รมยรสเสารคนธเอมอร	สองสุขเสียวสมร
บันเทิงกมลม้วนันท์	
สองแนบตริงตราเกาะกัน	คือวัลเวจวรรณ
วิลาสไม้ลำทอง	
เซยชิดพื้นผิอเกลียวกรอง	ล้าเลียมลมลอง
ขบวรละเบงหลายกล	
คลอเคล้านคลึงเกล้าไกลม	คือทินกรกล
ตรเบียดตรบอแก้วบาล	
สองสบประสงศ์สม	รสเริ่มฤดีดาล
เทียรทิพยกมลมาลย์	กมลโมหไหลหลง
เหิมหรรบรัญจวน	จิตย้วยะยรรยง
เซยชิดอุบลบง	กษะกามกริษา
ดุจสรลงระแก้วเก	สรทิพย์สโรชา
ในตรีทิวังปรา	กฏิกาญจยงยล
ธารท่าซลาสิน	อุบมีอุลิมล
ทินเทียรพิมลกล	นพโรมระร้นรมย

นาภิระแทบทับ	อุระรังอรารัญ
เบียดบุษบงวร	ณวิเลศลาญทรวง
จุมพิตสโรชรส	กลทิพยพิโตรดวง
ดาดัดษฤดีลวง	ระลุดแดะยงยรร
หรับทราบสุคนธา	รสสร้อยกุสุมพรรณ
โสรจสรลงระจาบัล	จิตฟุ้งคือไฟฟอน
สองม่ายประเมียงมันท์	แลกระสันเกษมสมร

กลมเกลียวคือเกลียวกลม	ประกิจชิดชิดเซย
สองสม ๆ สมร	ปรเอียง ๆ อร
รสเร้ารำเพย	พึงพาน ๆ พบ
สบสวาทสองเสวย	ภิรมย์ชมเซย
ตระออนนากมา	
กมลมนทมทย์	รทวยรันทด
บันเทิงกริษา	ฉลุเลาทอง

ยะยัมพริ้มไพร รเรจรงนใน มโนย่ายาม
 ตรอนอรองค์ ตระบอกบัวบง แบ่งผกาทาม สทันทิพยรัส
 ภูลพิศพิสมัย ตรโบมบัวไล สุกนธกำจร
 เขยชิด ๆ รส เกศแก้วบวทข กรสันเสียวสมร ผสานดาลแด
 แผงผงร ฌินุชบากร ปรสบสมกัน
 เกษมสองสบ กรสันปรารภ กมลมัวมันท์ สองสม ๆ สวาท
 วิไลลาวัลย์ ขึ้นขอบเชิงฉันท์ กรการกามกล
 ปรสบสงสาร อยู่หลายวันวาร เนนาในพระมน เทียรพิพิไสยาสน์
 รเมียรพระตน รมัดแยงยล รเบียนมายา
 ระวิกชิกชี ลำเรจวิกรี ลำราญไปมา ลำรวญสรวลสันต์
 เกษมปริดา บได้คลายคลา พน้ำวเนิงพันธ์
 สองสุขสังวาสในครรรค์ ปรางแก้วแพรวพรรณ จำเนียรพฐเทพี
 (สุณุดำฉันท: พระยาอิศรานุภาพ (อัน))

สมัยที่ 3 สมัยรัตนโกสินทร์ตั้งแต่รัชกาลที่ 4 – 6 (พ.ศ. 2394 – พ.ศ. 2468)

รื่นรื่นชื่นจิตตินาสา หอมกลิ่นมัลลิกาอ่อนหวาน
 ภูมรินกลั้วกลิ่นสุคนธ์ธาร กลิ่นประสารสรักสมัคกัน
 คลึงเคล้าเล่าโลมโถมยง อึงองค์กรกอดยอดสงสาร
 เหมือนแมลงภู่จู่ดุนหงาบาน รักสร้านทราบทรวงดวงกมล
 ลมพัดกลิ่นผกามากลัว ฟ่ำร่ำไรรยปรอยดังฝอยฝน
 มาลินีนน้ำใสไหลวน ทั่วทั้งสาทุกถิ่นดี

(ศกุนตลา: พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว)

พรหมจรรย์กระเจิงลุ่ม ประลุพรหมพิราพบน
 พ่ายพักตร์สภณทน บมิไหวคระไลกระจาย
 กรรมร้อนบ่ถอนกรุ่น เพราะพิรุณประไรรยปราย

กองเพลิงเดกิงกราย

ดิณแห่งบแห่งบหนี

(อิสรราชคำฉันท์: พระยาศรีสุนทรโวหาร (ผัน สาลักษณ์))

ค่อยตะโถมโลมเล้าเยาวมิตร

สององค์ทรงสนิหพิศไสมย

ต่างสบสมประสงค์จงใจ

ดังได้พิมานเมืองฟ้า

บังเกิดอัศจรรย์ลั่นเลื่อน

พลูธาสะเทือนแหล่งหล้า

เป็นพยุภัยยับอับเมฆา

พัดพาคลื่นคลั่งซัดฝั่งชล

แล้วท่วมท้นขึ้นจนถึงชายป่า

พฤษภาลุ่มระทมป็น

พิรุณโรยโปรยปรายลงมาเหลือล้น

พอล้นฝนก็ส่วางกลางนภา

(วงศ์เทวราช: พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว)

อัศจรรย์ลั่นท้อในห้องถาน

กระดงกระดานหักพังดังโผผาง

เขียดคางคกกู่ก้องร่ำร้องคราง

ฝูงอึ่งอ่างซึกบไล้ขบงู

เหล่าปลาช่อนว่ายเซาะระเหาถ้ำ

ทะเลิ่งโลดโอดดำทวนน้ำอู่

พบปะโพรงหัวเลือกเกลือกเขารู

เที่ยวแกกฏแหะดินตอดกินโคล

ฟ้าก็ร้องก้องสนั่นลั่นเวหา

เมฆฆลาหน้าถลนกันเป็นไฟ

ถกขาก้วยล่อแก้วอยู่แว่วไว

อสุรใหญ่หัวล้านถือขวานตาม

นางเหาะหนีดีลังกามาจับจับ

ยักษ์ไล่จับนางก็เด็ดไม้เข็ดขาม

กลับเลิกขาล่อแก้วอยู่แว่ววาม

ยักษ์ตะกลามไล่ตะกรุมขย่มนาง

จับไม่ได้ใจโกรธกระโดดกัด

ไม้ถนัดยักษ์หัวล้านเอาขวานขว้าง

ถูกภูเขาคินแยกแตกเป็นราง

ด้ามขวานขว้างคาหินอ่อนไม่ถอนคืน

(เอ็งตั้งหัว: ตลกโวหาร)

ว่าพลางทางเข้าเคล้าสมร

เข้าสอดซ้นนางผกยกเกย

นางตุ๊กเป็นอนบิตจรมี

พอได้ทีเจ้าปลาทุรู้กระบวน

บังเกิดเป็นอัศจรรย์ลั่นพิภพ

เสียงครืนครึกคลื่นซัดลมพัดหวน

ถูกละลอกปลาน้อยขึ้นลอยนวล

ในฟองป่วนแทบทำลายกระจายพัง

(ปลาทุสุริยวงศ์)

สมัยที่ 4 สมัยรัตนโกสินทร์ตั้งแต่รัชกาลที่ 7 – ปัจจุบัน (พ.ศ. 2468 – พ.ศ. 2546)

“เทพมีความรู้สึกเหมือนกับว่าเขากำลังตกอยู่ในความฝัน และพบตัวเองกำลังพายเรือลำน้อยอยู่ในคลองอันตื้นเขิน มีกระแสน้ำไหลรินอย่างเบาบาง

เรือลำนั้นเขยิบเขยื่อนไปด้วยความยากลำบาก เพราะมีแต่โคลนเลนและลำคลองคับแคบ ประกอบกับทิวารกริมตลิ่ง กีดขวางไม่ให้เขาเคลื่อนที่ต่อไปได้โดยสะดวก เขาต้องจ้วงพายลงไปในน้ำอย่างเต็มกำลัง เหนียวแขนพาเรือคืบหน้าต่อไปด้วยความเหน็ดเหนื่อย แต่ก็ยังคงเต็มไปด้วยความมุ่งมั่นเพื่อให้ไปถึงจุดหมายปลายทาง แม้ว่ามันจะอยู่ในที่ไกลแสนไกลก็ตาม

ลำคลองอันแคบแคบและคับแคบ แต่เรือลำน้อยก็ยังมุ่งหน้าต่อไปด้วยแรงพายและด้วยกำลังทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ จนกระทั่งในที่สุดลำคลองก็เริ่มกว้างขึ้น น้ำไหลแรงขึ้น โคลนเลนลดน้อยลง และต่อมาเรือก็ลอยพองอยู่ในคลอง ซึ่งกระแสน้ำยังคงไหลแรงและเชี่ยวกราก เข้าจ้วงพายต่อไป ทำให้เรือแล่นไปด้วยความเร็วสูง

แรงพายทำให้เรือเหวี่ยงวูบวาบ บางครั้งก็ไหลลอยไปตามสายน้ำอันหมุนวนและบางครั้งวูบว้างปะทะชนตลิ่งที่ยื่นออกมา เขาต้องออกแรงคัดท้ายให้มันแล่นตรงต่อไป

และในที่สุดหลังจากได้พายเรือไปในระยะทางอันไกลแสนไกล ด้วยเวลาอันเนิ่นนานพอควร เขาก็หมดกำลัง ปลอยให้มันลอยคว้างตามบุญตามกรรม จนกระทั่งมันพุ่งเข้าปะทะกับแก่งหิน จนจมวูบลงไปในท้องน้ำอันมืดมิด”

(จำวรรณี: เชิงชุม ไกรลาศ)

“ผมเป่าอารมณ์ของพาร์ทเนอร์สาวให้กระเจิงไปด้วยลมสวาทที่หอมกระหน่ำหล่อนอย่างไม่วอมให้ตั้งตัวติด พายุฝนที่ตั้งเค้าทะมึนอยู่เมื่อไม่กี่นาทีก่อนหน้านี้ เริ่มเทเม็ดฝนอันเย็นฉ่ำลงมาอย่างหนักหน่วงและรุนแรง ฟ่ำร้องคำรณกึกก้องเสียงดังครืนๆ พายุโหมกระหน่ำยอดไม้ไหวเอนไปตามแรงลม พอฟ้าแลบวาบวับพร้อมกับเสียงเปรี้ยะสายฟ้าสว้างวาบ แสงเดือนก็หลับตาปิดดวงออกมาอย่างสุขใจ”

(ท่ามฤตยู: ชูศักดิ์ ราชจันทร์)

และชั่วแวล็บเดียวเท่านั้น ผมก็เข้าไปล่อนจ้อนอยู่ในอ้อมแขนข้างนั้นของเธอ เราเอื้อมกันอยู่ตรงที่เธอยืนอีกพักหนึ่ง แล้วจึงได้พร้อมกันขึ้นไปอยู่บนที่อันควร...แค่ได้กระทบกับมณีกานต์ของเมขลาเข้าเท่านั้น ผมก็เซงสาเสียแล้ว...เรือผมไปได้ยังไม่ทันถึงปากอ่าวเสียด้วยซ้ำก็ล่ม

เสียแล้ว อาศัยที่ตอนนั้นผมยังหนุ่มแน่นและแข็งแรงอยู่จึงเสียเวลาทุ่มใหม่ได้ไม่ช้า กระนั้นก็เหอะ ผมต้องเสียเวลาทุ่มเรือใหม่อยู่ถึงสองครั้งสองหนกว่าจะออกทะเลใหญ่ได้ และพอตั้งลำติดและมี ลูกตาเหลือพอจะเหลียวซ้ายและขวาทัศนาละเลื่อมลายของท้องน้ำได้ ผมก็ตะโพงใหญ่แทบว่าจะ ไม่ยอมเสียเวลาพักผ่อน ยังกะตั้งใจจะชักใบตะบึงไปให้สุดหล้ากันเขียวแหละ ไม่มีได้คำนึงว่า เครื่องกระโดงระโยงรยางค์มันจะมอมสะบัดกันเขียวละ ตราบที่ยังมีทางน้ำอยู่ไม่อันผมก็จะไปมัน เรื่อยๆ

(เรื่องของจัน ดารา: ประมูล อุณหภู)

“ถูกต้อง สันนิษฐานว่าอักษรภาษาอังกฤษสองตัวนี้ได้รับการปะทะจากแรงพายุจนหลุด ลอยออกจากโครงเหล็ก ล่องมาลงตรงจุดที่เห็นอยู่เบื้องหน้า ก่อให้เกิดเสียงอีกทีก็คล้ายยักษ์ตก แก้วอี้ ทำเอาเราสะดุดและสะดุ้งจากกิจกรรมในครัวเรือนเมื่อครู่”

ก๊าวของขาของชายหนุ่มที่เคลื่อนไหวเข้าหาหญิงสาวทั้งระยะเกือบเท่ากันทุกก้าว เมื่อประชิด ถึงตัวมือทั้งสองของชายหนุ่มยื่นเข้าเกาะการโอบกอดระหว่างแขนของหญิงสาว เธอยินยอมกับทุก ย่างของเขา ริมฝีปากเปราะผ่นของเธอประกบกันแน่น ไม่มีที่แว่วจะปริเป็นประโยคประเภทใด แต่ ไม่ช้าก่อนเนื้อสีชมพูก็ต้องเผยออก เมื่อได้รับการสัมผัสนุ่มละไมจากก้อนเนื้อชนิดเดียวกันของ ชายหนุ่ม จากนั้นก้อนเนื้ออีกชนิดก็ลึบรลกันเองภายใต้การปกป้องของเพดานปาก

แล้วก้อนเนื้ออีกหลายก้อนหลายชนิดของทั้งสองก็เกาะเกาะกอดเกาะกุกกักกอดกกันจนก้า เสียงครืนๆ ไครมครามเป็นดนตรีประกอบกรปฏิบัติให้ทั้งฝ่ายรุกและฝ่ายรับ แสงแปลบปลาบ แวบบ เป็นสัญลักษณ์จังหวะอารมณ์

จากนั้นก็ เปาะแปะ เปาะแปะ เปาะแปะ เปาะแปะ เปาะ แปะ แปะ แปะ แปะ แปะ...แปะ หดยดสุดท้ายตกลงในจุดมืดมืดไร้พยานรู้เห็น ผ่นฟ้ายังตกต่อไป แต่พายุภายใน ร่างกายของชายหญิงสงบจบลง ชายหนุ่มลุกขึ้นยึดบันล้าแข่งขา ปลอยให้ร่างหญิงสาว นอนนิ่งแช่แอ่งน้ำบนผิวปูน ไฟของฟ้าเจิดจรัสขึ้นเผยให้ชายหนุ่มเห็นอวัยวะส่วนหนึ่งของ ตัวเองที่ห้อยโตงเตงได้กลุ่มขนดกดำ น้ำฝนจากร่างไหลลงตรงปลายอวัยวะห้วงมน ตกเป็นสาย เหมือนน้ำจากก๊อกลงสู่บริเวณร่องซ้ายของหญิงสาว ลักครู่ชายหนุ่มก้มตัวลงดิ่งทางเงใน กลับสู่บริเวณอันควร

“จันมิได้โศกเศร้าเสียใจเลยแม้แต่น้อย ทว่าใครตายก็น่าเห็นอกเห็นใจเท่าเทียมกันทั้งสิ้น มิหนำซ้ำความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของเรายังเป็นเรื่องน่าละอายใจยิ่ง คนตายนอนอยู่ห่างไปไม่กี่ก้าว

เรากลับเปิดการแสดงละครระคะในที่โล่งแจ้งอย่างไม่หวาดหวั่นฟ้าดิน คิดแล้วชนลูกชนพองน้ำชยะแขยง"

“เมื่อเวลาประมาณยี่สิบเอ็ดนาฬิกา ขณะที่ข้าพเจ้ากับเพื่อนสาวกำลังเล่นจ้ำจี้จ้ำไชกันอย่างสนุกสนานในห้องนอนชั้นสอง เสียงอึกทึกครึกโครมก็บังเกิดขึ้นบนดาดฟ้า เล่นเอาข้าพเจ้าต้องเสียนุญ ชะงักจากการละเล่นพื้นบ้านอย่างไม่เต็มใจ เมื่อถ่อร่างขึ้นไปดูจึงพบว่าเสียงดังดังฟ้าแตกนั้น คือการตกหล่นลงมาของอักษรภาษาอังกฤษสีแดงสองตัว"

“มีศพนอนจมน้ำฝนอยู่ทั้งดุ้น ท่านยังอุตสาหะเปิดการแสดงร่วมรักกลางสายฝนต่อหน้าต่อตาความตายของเพื่อนมนุษย์ได้ลงคอ"

(ความน่าจะเป็น: ปราบดา หยุ่น)

หล่อนไม่มีทางจะหยุดยั้งไว้ได้ นอกจากจะประทับประคองตัวเองตามเขาไปราวกับเรือน้อยท่ามกลางมรสุม มรสุมรัก มรสุมสวาทที่ยุทธตั้งใจปรนเปรอให้หล่อนด้วยความรัก ความใคร่จากสุดหัวใจของเขา

(ทรชนคนสวดย: นภาลัย ไผ่สีทอง)

ดั่งมหาวาตะปะทะพัด
สายฝนต้องผกาสุมาลย์
ดาวตกวาบกระจายดุจพรายพล
ดินจ๋าลมขึ้นระรินทรวง

พฤษ์สะบัดหยัดต้นงามตระหง่าน
แล้วเดือนก็ตระการกระจ่างดวง
สิ้นพายุฟ้าเพริศบรรเจิดสรวง
หยาดฝนร่วงรุ่งรายดังพรายดาว

(ปลายเทียน: แก้วแก้ว)